

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v K.
ortarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 30 — Telefon
— upravnništva št. 328 —

CENE PO POŠTI:
za četrta leta Din 22:50
za en mesec Din 7:50

IZHAJA vsak de-
javnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto Din 90—

za pol leta Din 45—

V upravi stane mesečno Din 7—

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Posamezna številka stane 50 p

Diktatura proletariata?

Natančno tako kakor vprašanje last-
ne je presojati tudi geslo o diktaturi pro-
letariata.

Ne samo izraziti kapitalistični buržoa,
tudi marsikateri filozof se trudi dokazati,
da je diktatura proletariata nemoralna, da
pa še celo nasprotuje krščanskemu nra-
vstvenemu nazoru.

Diktatura sama na sebi, najsizbeo di-
ktatura enega samega človeka ali enega
razreda, pa ni ne npravstvena ne nenra-
vstvena, pač pa je dejansko eno ali drugo z
smotrom na svoj smoter in na sred-
stva, ki jih v njegovo dosego uporablja.

Noben buržoazni moralist ne bo trdil,
da je bila n. pr. diktatura fevdalnega sta-
na na sebi nemoralna, še manj pa bo hotel
priznati, da je dejansko brezpravstvena
podobna diktatura kapitalističnega razre-
da. Tako tudi noben francoski rojalist še
danes ne priznava, da je bila diktatura Lu-
dovika XVI nemoralna bodisi načeloma bo-
disi praktično, kakor tudi noben ruski mo-
narhist ne bo hotel označiti za nekrščanski
absolutizem carjev. Če diktator, naj bo ena
oseba ali celi razred, zasleduje smoter
smotne in duhovne blaginje celote in če v
ta namen ne uporablja brezpravstvenih
sredstev, je diktatura moralno upravičena
in morebiti celo nujno potrebna, ako dru-
ga pot ne vodi do cilja — sicer je nemoral-
na. Nemoralna ostane v takem slučaju tu-
di, če se, kakor danes, odeva v parlamen-
tarizem, ki po znanih korupcijskih meto-
dah vedno daje kapitalističnemu sistemu
ugodno večino. Nihče pa ne bo trdil, da je
edino to moralno prav, kar sklene večina.
Sicer pa parlamentarna večina danes v
nobeni državi ne izraža dejanske volje ve-
čine, to je delovnega ljudstva.

Geslo diktature proletariata je izšlo
iz predpostavke, da se družabne razmere
dajo ozdraviti, ako ima buržoazni raz-
red količnik vpliva na državno življenje.
Ta predpostavka je lahko zmotna; ako pa
bi bila resnična, potem bi tisti, ki imajo
pred očmi najvišji smoter splošne materi-
alno-duhovne blaginje, socialne pravično-
sti, in ga mislijo doseči z npravstvenimi
sredstvi, ne grešili zoper moralo, ako bi
stremeli za diktaturo delovnega ljudstva.
Da bi pa bilo že to nenpravstveno, ako se
razred izkoriščevalcev, dokler izkorišča,
izključil od vodstva države ali od soupliva,
tega nihče ne more dokazati. Tudi na svo-
bodo se tu ne gre sklicevati, ker je tudi
svoboda le odnosen pojem in mora tudi
svoboda služiti splošnemu blagru; ako se
svoboda izrablja v nesocialne smotre, se
omejiti ali tudi začasno kratiti. Traj-
no seveda to stanje ne sme biti, ker je
ideal vsake npravstvene človeške družbe
ta, da vsi kolikor mogoče svobodno sode-
lujejo za njen najvišji smoter — diktatura
ima le smisel, če odstrani ali vsaj znatno
oslabi zle sile, ki ovirajo napredek dobre-
ga in se ne dajo premagati drugače kakor
s tem, da se ukrote. Če se kapitalistični si-
stem izkoriščevanja dela na ta način res-
zloji (če se drugače ne da), je dan pred-
pogoji, da se družba odslej razvija normal-
no, s svobodnim sodelovanjem vseh in brez
boja med razredi.

Praktično seveda se ima to vprašanje
premotrivati še z drugih vidikov. Je nam-
reč vprašanje, 1. ali je res proletari-
at zmožen prevzeti začasno izključno vodstvo
države, 2. ali res ni drugega sredstva, da
se ustvari nov družabni red, 3. ali taka
diktatura ne bi imela morebiti še hujših
posledic nego so one, ki jih rodi kapitali-
zem? 4. Ali je mogoča brez absolutno brez-
pravstvenih nasilnih metod? Na ta vpraša-
nja so mogoči različni odgovori — liberal-
ni buržoa bo seveda brez obočevanja od-
govoril, da za vlado ni nihče sposoben
kakor edinole buržoazija in da nikoli tudi
nihče drugi zanjo sposoben ne bo. Mi smo
seveda drugega mnenja; ako se proletari-
at npravstveno in socialno izobrazi, bo buržo-
azijo lahko zamenjal. Druga vprašanja pa
so večjega premisleka vredna; zlasti je te-
žavno garantirati za to, kar je najvažnejše,
da se ne uporabljajo pri diktaturi brez-
pravstvene metode vladanja: očitno nasilje,
krivica, maščevanje, predvsem nad nedol-
žnimi etc. etc. Toda to vprašanje si sme
upravičeno zastaviti pristaš krščanskega
npravstvenega nazora, kapitalist pa ima kaj
malo pravice se tu ogorčevati, kajti po tem,
ali je vlada nasilna in krivična ali ne, ka-
pitalistična buržoazija ne sprašuje, kadar

ona vlada. Ruski carji so morili, izganjali
in tlačili ljudstvo 300 let, pa se buržoazija
ni niti senco toliko zgražala kakor se zdaj,
zadnje Ludvike pa francoski rojalisti še
danes imajo za svetnike in Jakobince za
pošasti, dasi je težko reči, kdo je bolj in
delj grešil zoper socialno pravičnost in
božje zapovedi.

Krščanski socialci si seveda vpraša-
nje, ali je tako diktaturo mogoče izvajati

brez kršitve npravstvenih zakonov pravi-
čnosti, resno in odkrito zastavljamo; pa tu-
di vprašanje, ali je nujno potrebna. Prvo
je odvisno od npravstvenega nivoja oseb in
to je glavno.

Načeloma pa je reči, da je taka dikta-
tura ravnotako lahko npravstvena kakor
breznpravstvena, in to je tisto, kar je bilo
treba povedati.

Demisija Pašičeve vlade.

Prazne kombinacije. — Pašičeve intrige.

Belgrad, 13. julija. (Izv.) Danes zve-
čer je v parlament nenadoma dospela vest,
da je Nikola Pašić pravkar podal kralju
brzjavni potom ostavko celokupnega mi-
nistrstva. O svoji nameri ni Pašić nikogar
obvestil. Zunanji povod odstopa je dalo ne-
spozumljenje radi imenovanja notranje-
ga ministra in članov državnega sveta. Ra-
dikali niso hoteli pristati na demokratski
kandidaturi Pečiča za notranjega ministra
in Radoja Jovanovića za državnega svetni-
ka ter je Pašić to včeraj demokratom na-
znanil. Demokrati so pa vztrajali na gor-
njih dveh kandidaturah ter je Davidović
to Pašiću nocoj pismeno javil. Pašić je na-
to brez daljnjega podal ostavko — tako
vsaj trdijo vesti, ki se širijo v skupščini.

Na demokrate je vest delovala poraz-
no, ker tega koraka od Pašiča niso prič-
kovali. Upali so, da se bo hotel zopet po-
gajati. Sicer je pa splošno znano, da leže
pravi razlogi Pašičeve demisije dokaj glo-
lje nego v gornjih kandidaturah. Neposred-
no jih moramo iskati v ameriškem posojilu
in proračunu, ki radikalcem nikakor nista
pogodu.

Kot verjetni nasledniki Nikole Pašiča
se imenujejo Ninčić, Ljuba Jovanović, dr.
Laza Marković, Marko Trifković i. dr.

Belgrad, 14. julija. (Izv.) Včeraj je
predsednik demokratskega kluba Ljuba
Davidović poslal Pašiću pismo, v katerem
mu sporoča, da vztrajajo demokrati na tem,
da postane minister za notranje zadeve
Dragotin Pečič, državni svetniki pa Rade
Jovanović. Pašić je nato odgovoril, da ne
more pristati niti na prvo niti na drugo

kandidaturo in je vsled tega nesporazuma
in vsled splošnega položaja podal ob 6. uri
15 minut brzjavno demisijo celega kabine-
ta. V brzjavki, ki jo je poslal kralju Alek-
sandru na Bled, je sporočil, da je z de-
mokratmi vsako delo nemogoče. Govori se,
da bo kralj poveril dr. Ninčića, da poskusi
sestaviti nov kabinet brez demokratov
eventuelno s pomočjo socialistov in repub-
likancev, Jugoslovanskega kluba in zemljo-
radnikov in mogoče tudi s pomočjo musli-
manov. (To je pa prazna kombinacija.)

Belgrad, 14. julija. (Izv.) V parlamen-
tarnih krogih se govori, da je protivljenje
radikalcev proti kandidaturi Pečiča za no-
tranjega ministra v resnici samo Pašičev
trik, da bi dr. Ninčić izvil ministrstvo za
zun. zadeve in ga prepustil demokratom,
dočim bi radikali v tem slučaju prevzeli
ministrstvo za notranje zadeve. Če bi ta
Pašičeva kombinacija naletela na odpor
kralja, se bodo radikali prav gotovo udali,
da prevzame notranje ministrstvo Pečič.
Ta kombinacija o Pašičevih trikih izhaja
iz demokratskih krogov, ki jih je korak
ministrskega predsednika Pašiča spravil
popolnoma iz ravnotežja in se lojijo za vsa-
ko rešilno bilko. Pa tudi sicer je Pašičev
korak vzbudil splošno pozornost. V bel-
grajskih krogih se pojavljajo najrazličnejše
kombinacije, ki so večinoma preuranjene.
Vendar je zanimivo, da se niti v eni teh
kombinacij ne imenujejo samostojni kme-
tje. Svojo intrigantsko politično vlogo so od-
igrali tudi v Belgradu, kakor so jo med
svojimi volivci v Sloveniji že davno.

Večina za posojilo negotova.

Vlada vsakemu poslancu obljubila po eno železnico.

Belgrad, 14. julija. (Izv.) Včeraj je 19
poslancev vladne večine sporočilo vladi,
da bodo glasovali proti zakonu o posojilu,
če se ne zgradi proga Niš—Prokuplje—Pri-
ština.

Belgrad, 14. julija. (Izv.) Poslanci opo-
zicije zahtevajo, da se Jadranska železnica
zgradi preko Bosne na Split in Šibenik,
kajti Bosna je važno središče polno rud,
gozdov in drugega naravnega bogastva in
ima zelo razvito obrt. Če vlada ne sprejme
tega projekta, bodo poslanci razvili v par-
lamentu ostro obstrukcijo.

Belgrad, 14. julija. (Izv.) Včeraj je fi-
nančni odbor zaključil razpravo o posojilu
in poslal zakonski načrt parlamentu. Te-
kom današnjega dne se razdeli med po-
slance in bi zakon prišel v razpravo na so-
botni seji. Vendar pa kažejo vsi znaki, da

bo razprava o posojilu prišla z dnevnega
reda, ker je povsem negotova, da bi mogla
vlada v sedanjem položaju dobiti potrebno
večino.

Belgrad, 14. julija. (Izv.) Radi velike
nesigurnosti, da si pribori za zakon o po-
sojilu večino, je vlada skoraj vsakemu po-
slancu obljubila kako železniško progo, da
ga pridobi za posojilo. Na to so računali
tudi samostojni kmetje, ki so hoteli s tem
izboljšati svoj položaj. Včeraj popoldne
sta se zastopnika samostojnežev minister
Pucelj in poslanec Rajer sestala z zastop-
nikom vlade ministroma Stanićem in Ku-
manudijem, ki sta samostojnežem izjavila,
da je vlada pripravljena dovoliti 9 milio-
nov francoskih frankov. Kljub temu niso
pogajanja dovedla do nobenega rezultata.

Stvar trboveljskih rudarjev pred parlamentom.

Belgrad, 13. julija. Danes je narodna
skupščina razpravljala o vprašanju posl.
dr. Gosarja zaradi delavskih razmer v trbo-
veljskem rudniku. Kot prvi je govoril
posl. dr. Gosar, ki je podal natančno
poročilo o razvoju plačilnih razmer trbo-
veljskih rudarjev od začetka l. 1921. do
danes ter zahteval, naj se mezde uredi
tako, da bodo mogli rudarji in njihove
družine živeti.

Minister za šume in rude Rafajlo-
vić se je v svojem odgovoru skliceval na
to, da je trboveljski rudnik zasebna last
in da vlada tu ne more mnogo storiti.
Osnovala se je anketa, ki naj zopet uve-
ljava 8. točko pogodbe iz l. 1921., ki dolo-
ča, da se morajo rudarske plače uravna-
vati po ceni živil. Ministru je temeljito od-
govoril dr. Gosar.

Za rudarje so govorili še nar. soc.
posl. Deržić, socialist dr. Korun in
republikanec Gjonović. Nato je v ime-
nu Jugoslov. kluba govoril posl. dr. Jan-
ko Šimrak, ki je pokazal, kako je vla-
da tudi to pot pripravljena, da pod-

pira interese kapitalizma proti interesom
delavstva. Delavskih vprašanj ne rešuje-
jo delavski zaupniki, ampak ljudje, ki jih
je vlada v delavske zbornice enostavno
imenovala. Nato se je govornik ozrl na
razmere v državnih rudnikih v Bosni, po-
sebeno v Varešu. Tu ima rudar z ženo in
dvema otrokoma 86 K plače na dan. Dru-
žinske doklade znašajo po 1 dinar. Tako
daje država zasebnim podjetjem slab
zgjed in potuho. Govornik zahteva, naj se
rudarjem zagotovi eksistenčni minimum
in rudarske plače po vsej državi enako-
merno uredi.

Koncem debate je še enkrat govoril
dr. Gosar, nakar je minister Rafaj-
lović pristal na predlog opozicije, ki je
bil soglasno sprejet. Predlog se glasi:

Narodna skupščina je glede interpela-
cije poslancev dr. Gosarja in tovarišev v
vprašanju določitve plač delavcem pri Tr-
boveljski premogokopni družbi vzela na
znanje odgovor ministra in izvajanja osta-
lih govornikov in zahteva, 1. naj se ime-
nuje interministerielna komisija strokov-

njakov, ki naj najprej čuje poročilo za-
stopnikov delavske organizacije pri Trbo-
veljski premogokopni družbi in potem do
1. avgusta reši vprašanje delavskih plač
in izdela mesečni indeks glavnih življenj-
skih potrebščin. 2. Uverjena o eminen-
tnih gospodarskih in državnih interesih
rednega in racionalnega izkoriščanja vseh
premogovnikov v državi, izvoli posebno
parlamentarno anketo devetih članov, ki
ima do 1. decembra 1922 predložiti parla-
mentu poročilo, ki naj narodni skupščini
omogoča, izdelati poseben zakon o premo-
gokopih in rudarjih.

Sramoten položaj ru- darjev.

Včeraj se je vršila v parlamentu cel-
dan razprava o interpelaciji dr. Gosarja in
Gostinčarja glede stanja rudarjev v Tr-
bovljah. Cela zbornica je stala pod vtisom
besed dr. Gosarja, Gostinčarja in dr. Šim-
raka, ki so neizprosno bičali ravnanje vla-
de. Dr. Gosar je govoril trikrat.

Izvajal je: Plače rudarjev v trbovelj-
skem premogovniku so bile določene me-
seca januarja l. 1921. Tedanji dogovor do-
loča, da dobivajo kvalificirani delavci II
kategorije, mojstri, profesionalni delavci,
kopači itd. po 35 K temeljne plače, de-
lavci II. kategorije po 30 K dnevno, de-
lavci III. kategorije po 24 kron dnevno in
delavci VI. kategorije po 17 K dnevne te-
meljne plače. Poleg tega so dobivali oseb-
ne doklade po 27 K dnevno in vsake tri
mesece nabavni prispevek 500 K za sebe,
200 K za ženo in 150 K za vsakega otro-
ka. Družinska doklada za ženo je znašala
15 K dnevno, za vsakega otroka pa 13 K.
Po pogodbi iz l. 1921. se imajo delavske
plače določevati z ozirom na ceno živil,
toda tekom leta se ni to godilo niti v enem
slučaju, dasi so cene življenjskih potreb-
ščin narastle za 100%, plače pa so ostale
iste.

To je trajalo do 22. januarja t. l., ko
je bila šele na ponovno zahtevo rudarjev
sklicana anketa, na kateri so se povišale
osebne doklade delavcem I. kategorije za
17 K, II. kategorije za 15 K, III. katego-
rije za 13 K in delavcem IV. kategorije
za 11 K dnevno. Plače in nabavni prispev-
ki pa so ostali isti kakor prej. Razen tega
je bila tudi ukinjena točka pogodbe iz leta
1921., po kateri se imajo plače regulirati
z ozirom na cene živil. Iz teh podatkov je
razvidno, da so plače rudarjev, kakor tudi
družinske doklade tako majhne, da delavci
ne morejo živeti, zlasti ne s svojimi dru-
žinami.

Minister Rafajlović se je izgovarjal,
češ da je trboveljski rudnik privatna last,
v katero se ne more vmešavati, vendar mu
je poslanec dr. Gosar ponovno povedal:
Če se minister sklicuje na to, da je rud-
nik zasebna last, potem minister ni imel
nobene pravice zahtevati, naj se uvede v
rudnike akordni sistem in da naj se redu-
cirajo družinske doklade na minimum.
Ako se je v tem slučaju postavil na sta-
lišče, da ima pravico določevati delavske
plače, potem je njegova dolžnost, da
se vmešava tudi v to stvar. Glede osebnih
in družinskih doklad, ki so se uvedle pri
nas ne samo pri delavstvu, temveč tudi
pri uradništvu, je naglašal govornik, da je
postopanje popolnoma zgrešeno.

Družinske doklade je pričela uvajati
država in šele za njo privatna podjetja,
ker so uvidela, da so plače namesčenev
tako nizke, da delavci z njimi ne morejo
živeti, ako imajo mnogoštevilno družino.
Čim slabši je položaj delavcev, tem večjo
vlogo igrajo družinske doklade. Ako se
želi to stanje likvidirati, je treba delavske
plače dovesti na efektivno predvojno sta-
nje in šele potem bo mogoče v gotovi
meri znižati družinske doklade. Z ozirom
na odgovor ministra, da so organizacije
delavskih zbornic zakonite zastopnice de-
lavcev, je govornik odgovoril, da so bile
delavske zbornice sestavljene od vlade,
da jih niso volili delavci, vsled česar niso
zastopale delavcev, temveč so vršile samo
funkcijo vladnih organov. Minister za so-
cialno politiko bi moral izdati naredbo o
delavskih poverjenikih v podjetjih in ker
tega ni storil, nimamo danes zakonitih de-
lavskih zastopnikov, temveč delegate de-
lavskih organizacij. Zato bi moral mini-
ster pozvati na anketo delegate organi-
zacij, ki bi ugotovili delavske plače. Po-

treba, da se uveljavi poseben zakon o delavskih poverjenikih, je danes tem večja, ker morejo podjetja kontrolirati samo organi, ki stalno delajo v njih. Sedanje zakonodajstvo ne daje podlage za postavljanje takih kontrolnih organov, zato je potrebno, da se predvidi nov zakon. Da se enkrat regulirajo plače, je potrebno, da se tudi pri nas pokliče v življenje takozvani indeks življenjskih potrebščin, šele potem se bodo mogle delavcem povišati oziroma znižati plače z ozirom na povišanje oziroma znižanje cen življenjskih potrebščin. Vse moderne države imajo tak indeks, samo pri nas ga nimamo.

Bedo, ki vlada v premogovnih revirjih, je dr. Gosar naslikal pred celim parlamentom ter povdarjal, kako podjetja premogovnikov neprestano povišujejo cene premogu, s čimer so največ prizadeti revnejši sloji, medtem, ko ostajajo plače rudarjev iste. Vendar za vse to vlada nima smisla ne srca, socialno vprašanje teh trpinov se pri nas rešuje z obznanami.

Pašičeva vlada odstopila.

Pašičeva demisijska je presenetila vso našo javnost. Sicer je bilo že stokrat sto razlogov za odstop vlade, ki je ves čas vladala v najostrejšem nasprotju z ogromno večino prebivalstva in ki je iz sodelovanja pri vodstvu notranje in zunanje politike izključila Hrvate in Slovence. Toda baš zato, ker se Pašičeva vlada vse doslej ni brigala za vse stvarne razloge in običaje ustavnih vladavin in ostajala z neobčutnim čelom na svojem mestu, je nenadna demisijska Nikole Pašiča splošno presenetila. Toda ne preveč. Spričo danega položaja in vseh okoliščin ni misliti, da bi demisijska pomenjala kako izpremembo v naših političnih razmerah. Demisijska tako tudi ni bila mišljena. Pašič je hotel le zadati udarec svojim demokratskim družabnikom in jih napraviti ponižnejše in voljnije. To je nedvomno tudi dosegel, ako sodimo po pisanju demokratskih listov. »Jutru« se vidno tresejo hlače; izraža pa nado, da je vest o demisijski sploh netočna in da Pašič še ni izgovoril zadnje besede. Ta nado se bo demokratom gotovo uresničila, čeprav jih bo to nekaj stalo. Splošnost pa nima od te demisijske zaenkrat ničesar pričakovati — časi se še niso dopolnili.

Res je sicer mera slabih del Pašič-Pribečevičeve vlade blizu zvrhana. Razmajano gospodarstvo, zasnovano na krvavem izžemanju najrevnejših slojev, korumpirana nesposobna uprava, parlament ponižan na karikaturu, popoln razkroj političnega življenja, skrajna nezadovoljnost med vsemi delavnimi stanovi, splošno izginjanje vere v to državo doma in v inozemstvu — vse to so besede, ki so mnogo prelepe za označbo tega, kar je nad našo državo zakrivila Pašičeva vlada. A kljub vsemu še ni prišla ura njenega obračuna. Na tako lep način, kakor bi bila sedanja demisijska, ako je sploh resnična, se ne sme izmuzati. Pomesti jo mora vihar, ki bo njena drevesa poruval s korenino!

Današnja predborza.

Zagreb, 14. julija. (Izv.) Berlin 76, Italija 15.10, London 14.85, Newyork 326, Pariz 27.10, Praga 703, Dunaj 1.20, Zürich 64.50.

Zürich, 14. julija. (Izv.) Berlin 1.15, Holandska 202.75, Newyork 522, London 23.18, Pariz 42.80, Italija 23.60, Praga 11.17, Pešta 0.425, Zagreb 1.55, Sofija 3.30, Varšava 0.095, Dunaj 0.0175, n. a. K 0.02.

Dunaj, 14. julija. (Izv.) Praga 635, Zagreb 81.25, Pešta 21.25, Varšava 5, Italija 12.80, Bukarešta 157, London 1283, Newyork 28400, Pariz 2330, Švica 5450, Berlin 51.5, Holandska 11000.

Dnevni dogodki.

— † Kurat Ciril Metod Vuga. Danes smo prejeli iz Gorice žalostno sporočilo, da je v ondetni bolnišnici usmiljenih bratov umrl č. g. Ciril Metod Vuga, zadnji čas kurat v Harijah na Notranjskem. Bolehal je dolgo časa. Sedaj ga je smrt rešila vsega trpljenja. Pokojni Ciril je bil rojen 1. 1875 v Gorici, kjer je tudi končal vse svoje študije in postal duhovnik. Služboval je kot kaplan v Kobaridu, kurat v Batah, stolni vikar v Gorici ter nato kurat v Podgori. Od tu je moral v begunstvo 1. 1915, kjer je nekaj časa pastiral v Brucku, nato pa obiskoval begunce po Češkem. Po prevratu je iz Gorice oskrboval Podgoro, Pevmo in Ločnik ter bil obenem prvi urednik »Goriške Straže«. Ko je onemogel, je odšel v Harije, kjer se je zgrudil pod težo prestanega trpljenja. Rajni je bil vnet organizator, publicist, pesniška duša, vnet dušni pastir, ki ni poznal miru in počitka, ampak je vedno deloval. Znamenit cerkveni govornik, se je za vsak govor neutrudljivo pripravljaval. Na izobraževalnem polju je bil on na Goriškem med prvimi, ki so orali ledino. Večni mir in pokoj njegovi duši!

— **Važno za delavce in delojemalce sploh!** Kako že znano, se je s 1. julijem t. l. pričel v naši državi novi zakon o zavarovanju delavcev za slučaj bolezni in nezgode. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani bo, da seznani vse delojemalce bo razglasil še posebej dostavljen z kona, prihodnji teden v našem listu objavil razglas, na katerega že danes opozarjamo s pozivom, naj ga natančno prouči, dotično številko lista pa shranijo. Delojemalce mbo razglas še posebej dostavljen z vsemi potrebnimi tiskovinami za priglas in odglas, dobil se bo pa tudi pri vseh poslovalnicah okrožnega urada. Da se bodo lahko prav vsi zainteresirani seznanili z vsebino razgasa, bo tudi afiširan mesec dni na vseh občinskih deskah in pri vseh političnih oblastvih v Sloveniji.

— Kraljev avtomobil povozil kravo. V nedeljo, dne 9. t. m. proti večeru je na državni cesti kraljevi avto povozil kravo kmetu Janezu Trdin iz Lok pri Blagovici. Zgodilo se je to, ko jo je kmet gnal napajati. Kralj in kraljica sta se presedla v drug avto, adjutant je pa plačal 6000 K za kravo, katero je posestnik potem zaklal. Smešno je bilo, ker kmet ni poznal kralja, in hotel poslati po orožnike, čemur se je baje kralj namuzal in naročil adjutantu, da plača kravo. Lastnica poleg stoječe hiše pa je zaklicala: »Primate šoferja, tega hudiča! Končno se je ves dogodek mirno končal.

Iz trboveljskih revirjev.

Trbovlje. V zadnjih »Delavskih novicah« kriči Peterkovič »Primate tatu«, kakor je nekaj ob priliki pravi tat klicati »Primate tatu«, da ljudje niso njega opazili. »Neodvisna« s Peterkovičem na čelu

je hotela sama voditi mezdna pogajanja, sedaj pa je že skoro 4 mesece od tega in ker vsled nerednosti »Neodvisnih« ni nobenih uspehov, pa lop po drugih, predvsem seveda kršč. socialcih, da bi nje same kdo ne prijel za ušesa in jih ne klical na odgovor. Modriani na vladi mislijo, da bo z izgovorom Peterkoviča in Rafanellija iz Trbovelj tudi konec meznega gibanja in komunistov. Osebi obeh sta premalen kostni, da bi se z njimi pečali, kjer bi s svojokratkovidno zagrizenostjo organizacijo itak uničila in razbila, v kolikor je še ni, sedaj pa dela vlada s svojimi nasilnimi nedemokratskimi odredbami iz njih mučenike, mesto da bi delavci v njih spoznali glavne krivce svojih neuspehov. Omenjena nista kriva draginje in zato tudi ne meznega gibanja in komunističnih gesel. Vlada naj pritisne na kapitalistično družbo, d bo delavce pošteno plačala, potem pa bo konec štrajkov, komunistov in tudi kariere raznih Rafanellijev in Peterkovičev.

Trbovlje. Zadnji petek so bili pri okrajnem glavarju gg. Goropevšek, Volaj, Letnik in Klenovšek ter ga prosili, da ostane na občini še dosedanjí gerent g. Plavšak kot domačin. Za občinske volitve pa se gospodom še ne zdi ugoden čas. Menda pa bi se le svet ne podrli, če bi bil v Trbovljah za župana magari kak bivši komunist, saj če bi ne delal dobro, je še vedno prostor za gerenta. Demokratičnega mišljenja hočete biti, pa se bojite demokratskih dejanj!

Hrastnik. Izredno prazničen dan je bil za nas 2. julij t. l. Trboveljsko orlovsko okrožje je napravilo izlet v našo delavsko naselbino. Tudi delavci, ki drugače niso v naših vrstah, so vneto pomagali pripraviti slavnostni prostor, katerega so v zelenje ovila naša vrla dekleta. In bilo je hvaležno delo. Ob najlepšem vremenu je prikorakalo okoli 200 malih in velikih Orlov po dolini s konjenico na čelu. Videli smo že tukaj daljše sprehode, a tako lepega živopisanega še ne. Pri novi Logarjevi kapeli je bila sv. maša s pridigo, prvičkrat v sicer veliko obljudenem Hrastniku (500 prebivalcev). Popoldne so telovadci krasno in dovršeno izvajali svoje vaje, za kar so želi vsestransko pohvalo. Zvesti svojim pravilom, da so vzgojna in delavna ne pa zabavna organizacija, so se posmezní odseki začeli takoj po dovršeni telovadbi razhajati, vkljub lepi zabavi, ki sta jo nudila moški pevski zbor in pa občeznana trboveljska godba. Hrastničani dosedaj nismo bili navajeni, da bi šli iz veselice še podnevu in tako trezni, skoraj napol tešči. Orli imajo pač posebne navade, a zato jim vsa čast! Kakor se je vse delavstvo vzorno obnašalo pri prireditvi in tudi drugega mišljenja nam bilo ves čas pripravljanja naklonjeno, so se pa naši »napredni« sokoli izkazali v vsej surovosti in podlosti. Naše plakate so trgali od hrastniškega načelnika Šentjurca do nadebudne Kuharjeve mladine iz Trbovelj. V Zagorje so po-

slali lažljivo poročilo, da imajo od glavarstva zagotovilo, da bo Orlom prireditve prepovedani. Ponoči so nam razbili slavolok. To so pač sokolska junaštva! Pa vsem bi odpustili, ali da sta starosta hrastniškega sokola učitelj Hofbauer in inženier Burger zmožna takih reči, kakor sta jih zagrešila ob priliki orlovske prireditve, nismo verjeli. Zato tudi ni čudno, da se je konkurenčna sokolska prireditev, ki se je vršila isti dan v Hrastniku, končala z velikim pretepom. Bog živi!

Ljubljanski dogodki.

Lj Mestne davščine. Tržnine in uvoznine, ki ju je vladni komisar na magistratu hotel pobirati, pokrajinska uprava ni potrdila. Zato odpade ta davek. Pač pa je odobren 100 odstotni pribitek h gostaščini, ki se pobira od 1. maja dalje. Ta pribitek se steka v fod za zgradbo stanovanjskih hiš.

Lj Prepovedano kopanje. Mestni magistrat prepoveduje pod strogo kaznijo kopanje na »Spici« (kjer se odcepi Grubarjev kanal od Ljubljane), ker je tam smrtno nevarno.

Lj Zakaj vzdržujemo vojaštvo? Zato, da pozno vnoč dela na sokolskem prostoru ter pripravlja za vsesokolski zlet. Tako bo Sokol po ceni prišel do delavnih moči, ker mu jih plačuje država — delovno ljudstvo s svojimi davki. Zanimivo za vsakogar. Nimamo nič proti sokolskemu zletu, toda take stvari bi moral napraviti vsak sam. To bi bilo nobel!

Lj Za sokolski zlet — tako nam pišejo — nabirajo neke dame po Ljubljani vse mogoče darove, pred vsem pa jestvine. Ko po se je šlo za to, da se o priliki prvega sv. obhajila revnim otrokom nudi skromen zajutrek ter se je v ta namen nabiralo je gospoda to prepovedala. Seveda.

Lj Nevarna goljufica. V Ljubljani in neposredni okolici se je pojavila v zadnjem času ženska močne postave, rumenih las in rdečega obraza, ki je pretkana goljufica. Izdaja se za tihotapko, prosi prenočišča, potem pa izgine in z njo razna obleka in druge vrednosti, ki ji pridejo pod roke. Neko tako svojo žrtev je povabila tudi v gostilno, tam z njo jedla in pila, končno pa izginila, ne da bi plačala ceho. Pozor torej!

Lj Kdo je utopljenka? Dva ljubljanska dnevnika sta poročala, da je bila utopljenka, katero je 9. t. m. potegnil iz Ljubljane pri Mostah brodar Matevž Jankovič, neka Marija Prepeluh iz Ljubljane. Ti poročili nista bili resnični, ker je policija ugotovila, da Prepeluh še živi in bo brez dvoma še dolgo živel. Pri utopljenki, ki je ležala 14 do 21 dni v vodi, niso našli nobenih spisov. Utopljenka, katero so pokopali na pokopališču v Štepanj vasi, je bila 160 cm visoka, stara 20 do 25 let, širokega, močnega živila, širokega obraza in črnih, pristrizanih las. Kdor o neznani utopljenki kaj ve, naj to naznani policijski dirakciji v Ljubljani.

Odgovorni urednik Jožef Rutar.

Izdaja konzorcij »Novega Časa«.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Agitirajte za »Novi čas«

Več tesarjev

se sprejme takoj v trajno delo pri
Stalni družbi d. d. Ljubljana,
Leskova ulica 19.

Prometni zavod za premog

d. d. v
LJUBLJANI

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti in v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov

za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

prima čehoslovaški in angleški koks za livarne in

domačo uporabo ter kovaški in črni premog

Naslov: Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/II.

Tunel.

Roman, Spisal Bernhard Kellermann. — Poslovenil Peter Mlakar.

Ob deveh — ob udarcu zvonca! — so se odprla težka cerkvena vrata poslopja. Množica je navalila v razkošni vestibul in od tu v slepeče svetle blagajniške prostore. Cela vojska sveže umitih, prespanih uradnikov je mrgolela za malimi okenci z linami. Zamenjava kuponov je šla kot blisk. Pri vseh linah so švigajoče roke listale dolarske bankovce na mramornato ploščo, drobiž je zvenčal. Vse se je vršilo v miru. Kdor je opravil, ga je odzadaj se drenjajoča množica samoposebi polisnila proti izhodu.

Nekoliko čez deseto pa se je nekaj zaježilo. Tri fine so istočasno zaprle, ker jim je pošel drobiž. Občinstvo se je vznemirilo, uradnike pri drugih linah je nadlegovalo deset do dvajset nestrpnežev v isli hip. Nato je dal blagajniški pačelnik oznani, da se bodo line za pet minut zaprle. Gospoda naj pripravi drobiž, ker se sicer izpačevanje preveč zavlačuje. Line so se zaprle.

Položaj čakalcev v prostoru pred linami vsekakor ni bil prijeten. Kajli množica, ki so jo časopisi cenili na 30.000, je enakomerno poliskala od zunaj. Kakor poliska mehanizem žage hlod pod žago, tako se je drenjala enakomerno človeška veriga v sindikatsko poslopje ter se — prčeč se v veje — poliskala skozi

izhod v Wallstreet. Mož slopi z eno nogo na granično slopnico. Čez minuto ga poliskajoča množica dvigne, mož slopi na prvi granični slopnici z obema nogama. Čez deset minut je zgoraj ter se počasi melje skozi vestibul. Čez prihodnjih deset minut ga polisnejo pred line. Postal je mehanična figura brez lasnega gibanja, in na lisoče jih je za njim in pred njim delelo natančno iste gibe v natančno istem času.

Zaradi zaježilve pa je bila velikanska dvorana pred linami v nekoliko minutah nallačena. Ljudi v vestibulu so deloma polisnili po slopnica v gornja nadstropja.

Čakalci pri linah pa niso mogli dalje zdržati ter so bili prav lepo na tem, da jih po desetminutnem čakanju pri linah porinejo mimo. Potem bi se drage volje morali nastaviti spet od zadaj. Vsi so bili prebili noč brez spanja, prezebali kot psi, brez zajrka, zamudili čas, morali pričakovati v svojih pisarnah in trgovinah neprijetnosti — njihovo razpoloženje je bilo, kolikor moreš misliti, slabo. Vpili so, žvižgali in hrup se je širil skozi vestibul na cesto.

Neizmerno razburjenje je treslo množico.

»Line zapirajo!«

»Denar jim je pošel!«

In dren je nestrpnejši in nasilnejši. Trgati so obleke, in ljudje, ki jim je pohajal zrak, so vpili in kleti. Mnogi pa, ki so jih nosili ter so širili do prsi iznad glav, so tulili glasne kletvine.

Ob linah so se nabirale množice, da so se dušile. Kriki, kletve so glasno odmevale. Neki šofer je s pesljo razbil steklo na lini ter od pomanjkanja zraka lemo zaripel v obraz vpil: »Moj denar, sleparij! Tu imam tristo dolarjev! Dajte mi mojih tristo dolarjev, prokleti tafovi in roparji!«

Uradnik za lino je bled gledal kričaća ter ga zavrnil: »Vi veste dobro, da so deleži neodpovedljivi. Samo obresti imate liritati, to je vse!«

Šipe so nenadoma zazvenčale v vseh kotih in voglih in pisarji so mrzlično začeli spet izplačevati. Toda bilo je prepozno. Vpilje, ki se je razleglo, ko so spet začeli z izplačevanjem, je sllačena množica v dvorani in vestibulu napačno umela; gneča je poslala še strašnejša.

Kdor je mogel doseči izhod, je čimprej izginil. Toda ludi to se je posrečilo le posameznikom. Nankrat so zahreščala vrata pri linah in množica se je polisnila v blagajne. Pisarji in uradniki so zbežali, pograbivši, kolikor so sploh mogli, knjige in kasete in denar. Množica je bulnila naprej in v trenutku so pretrgali hrastove stene pri linah. Na ta način je nastal prostor. Ljudje so drveli skozi vsa mogoča vrata na prosto. Toda zdaj je prilisk od zadaj učinkoval tem hušje, množico je vrglo naprej. Tu pa je našla v svoje neizmerno presenečenje razbito in oropano banko. Prekucnjene pulje, raztresene papirje, razlito črnilo in cele kupe drobiža in pohojenih dolarskih bankovcev.